Székesfejérvár, 1902. IX. évfolyam, 134. szám. Szombat, november 22.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutam ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katholikusok törekvéseinek előmozditására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesitett új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

A szövetkezeti élet Moórott.

Olyanok vagyunk mi mint a vas. Csak ütni kell bennünket és föl is melegszünk, égetünk is, világitunk is. Mikor az ellenfél azt hiszi, hogy már tönkre tett bennünket, mint hullát meg is rugdalhat, akkor bámul csak el, hogy az életnek szunnyadó erőiből egész új világot segitett létrehozni.

Ebből is látszik, hogy igazságunk van, mert a hamisságnak nem lehet ilyen varázsos ereje.

A *Fejérmegyei Napló* olvasói jól ismerik azokat a visszaéléseket, melyeket Moórott, iletőleg környékén az erőszakossággá fajult hatalom végbevitt.

Volt hozzá bátorságunk, hogy lerántsuk a leplet arról az utálatos lelkiismeretlenségről, a mely a virágzó Bakony-Sárkány községet Amerika földjére űzte. A leleplezetteknek fájt a keserü igazság. Védekezni próbáltak. Persze nem az igazság fegyverével, hanem a rágalmazás kétélű tőrével. Ott is kimutattuk, hogy nekünk volt igazunk. Hiszen ők, a bünösök világitották meg az utat, a mely rókalyukaik felé vezet. Az a rozsdás fegyver, mellyel ők a bakony-sárkányi plebánost akarták erkölcsileg meggyilkolni, kegyetlen erővel fordult vissza ellenük, ugy, hogy most csak a hallgatás sebtapasza maradt számukra gyógyirként.

— Maul halten und weiter schweigen!

Körmeik közé kaparintották az egész vidéket. Azt hitték, hogy ha pénzük van, mindenük van. Az emberanyag, mint megvásárolható gyümölcs hull az ölökbe, hogy tovább raktározzák kényük és kedvük szerint.

Ki ne ismerné azokat az üzelmeket, melyek a *Moórvidéki Takarékpénztár* boszorkánykonyhakonyháján kotyvasztódtak? A nép zsebjéből összegyült pénzen hatalmukba keriteni magát a népet és zsarnoki uralmat űzni azzal a pénzzel, a mely nem az övéké. Politikai ágensekké szerveződni annak a hatalomnak a szolgálatában, a mely kezükre járt az igazságtalanságban. Ó mily odaadó hűséggel liferálták a szavazókat! S mikor a választás hullámai elcsendesültek s csak a kifizetetlen korcsmakontók boldogtalan tulajdonosai zörgették a törvényszék ajtait, akkor már ők a boszu édességét élvezték. Mily édes volt rugni azokon, a kik merészeltek velük nem egy véleményen lenni.

Jött az ébredés!

A város lakossága megalakitotta a keresztény hitelszövetkezetet. A pénzek, a melyek a Moórvidéki Takarékpénztár kasszájában csengtek, lassan-lassan átgurultak a keresztény hitelszövetkezetbe.

— Ha szükséged van ránk — polgártárs — segitünk, hiszen azért alakultunk. Nem kérdezzük a politikai pártállásodat, mert nem jogokat rabolni szövetkeztünk.

Mily bámulatos a szeretet! Mennyire megértette az a nép, hogy hol találja meg az ő igazi jóakaróit. Az összetartás, a kicsiny erők erős szövetsége mily óriási hatalommá nőtte ki magát. Nincs még egy esztendeje, hogy a hitelszövetkezet megalakult s már is kifejlődött annyira, hogy a 10,000 lakossal biró község naponti pénzszükségleteit fedezni képes. Olcsó kamat, becsületes, tiszta kezeles s a mi a fő: *keresztény szeretet* uralkodik körében. 11 hónap alatt jobban megszerették, mint a hogy az a másik meggyülöltette magát.

A hitelszövetkezet nyomány megalakult a fogyasztási szövetkezet. *Holnap, november hó 23-án tartja alakuló gyülését.*

Egy ujabb stádium a haladás utjában.

Erre is kényszer vezette rá őket.

Bámulatos, hogy mekkora dekadencia, mekkora sülyedés van annak a városnak a falai között. A kereskedelmet majdnem kizárólag a kufár szellem tartja karmai között. Apró gräjzlerosokból pár év alatt gazdag kereskedők váltak. Árultak mindent, mindenféleképen, meg is gazdagodtak mellette és csak egy sirt, egy nyögött — a fogyasztók, a kik jobb hiányában náluk voltak kénytelenek áruikat beszerezni.

Helyezzük ezt is igazságos alapra.

Megalakitották a keresztény fogyasztási szövetkezetet.

Persze, hogy van most gezéresz: az „ultramontanizmus“, a „klerikalizmus“ az „agrárius néppártiság“ a fekete „reakció“ diadalát üli.

Hogy *reakció!* az bizonyos — akár a kétszerkettő. De kik az okai? Ha önök, tisztelt kis-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

Sáros Maiju.

Irta: Pietari Päivärinta.

I.

Öszterbotten úgyszólván az egyedüli sikság, melyet nagyobb, sebes folyók szelnek át. A legtöbb a határszéli hegyek lejtőin ered, de azért az ország belsejében is van egy néhány forrás. Csaknem valamennyi párhuzamos irányba rohan tova. Bővizű, büszke, széles folyók, melyek gyakran átszakitva a töltést és magas partokat, a bottni öbölbe ömlenek. Ezek a folyók nagy hasznot hajtanak a szegény Öszterbotten lakóinak, mert ezek hosszában egész nyáron át vastag gerendák és fatörzsek usznak, úgyszintén nagy mennyiségü földolaj. A ki meg nem szokta, beleszédül, ha látja a partról a tajtékzó hullámok forgatagos áramában rohanó kátrányos csónakokat. A bátor kormányost sokszor egészen elfedik a felcsapó hullámívek és szinte azt hiszi az ember, hogy a tenger tündérének lett áldozata. Szinte káprázik az ember szeme, hogy észre vegye, hol bukkan fel az örvényből egy-egy hajóroncs s uszik tovább a vizszinen, és ime — csodálatos! ismét ott lebeg a könnyü hajócska a hullámok élein. A kormányos ott ül sértetlenül a hajófarán és folytatja a szédítő munkát, biztosan irányitva kormányrudjával a járművet. Ez pedig rohan tovább nyilsebesen előre.

A partok lejtős talaja csodálatosan termékeny s ezért a tanyák és helységek a folyóvölgyekben feküsznek. A hegyek azonban, melyek a folyók környékétől távol esnek, rendszerint puszták és lakatlanok. Nagy majorságok és csinos falvak terülnek el, kövér szántóföldek veszik körül, melyek sokszor egész a szemhatárig elnyúlnak. Mennyi látvány tárul itt az ember szemei elé, ha nyár idején utazik egy ilyen folyó partján, és utja a gazdag majorok és széles termőföldek között visz el, melyeknek egyenes, mély barázdái tetszősen keresztezik egymást s a rendes tagokra osztott földeken hullámzik a sárguló kalász.

De még más képek is kerülnek szem elé. Ha tél elején kevés volt a hó, a hideg meg nagy, a jég három láb vastagra fagy. És ha véletlenül télen sokat esett, a nyár pedig megkésik, beállnak az árvizek. A hosszú tavaszi napokon szünet nélkül olvad a hó és a viz hihetetlen gyorsasággal növekszik a folyókban és bősz erővel tépi le magáról a jégburkolatot. Először a vizesések szabadulnak meg jégtakarójuktól. Óriási jégtömbök zuhannak alá a csendes vizbe, ott összevissza kavarognak a maguk alkotta örvényekben, torlaszszá alakulnak s a már ugy is magas vizet még jobban fölemeli. Nem egyszer oly óriási jégtömeg torlódik össze egy-egy helyen, hogy valóságos hegyeket alkot. Aztán kilép medréből a viz és utat keres magának a falvakon és alacsonyebb helyeken át, egy mérhetetlen tóvá változva. Ilyenkor a házakban beáll a szükség. A barmok bőgnek aklaikben, mert a folyó azokba is benyomult. Az emberek kénytelenek marháikat a trágyadombra, a juhokat pedig a háztetőre terelni, mert az egész sikságon nincs egy domb, a hová az állatot hajtani lehetne. A kamrákból a készlet a padlásra kerül, vagy csónakokon védettebb helyre szállitják. A lakásokba is befolyik a viz; a padlók összehorpadnak, a butorok vizben usznak, a gyerekeket felrakják a hályha tetejére. Mindenütt nyomor és felfordulás. A hol aztán legnagyobb a szükség, a szomszédok csónakkal sietnek a megszorultak segitségére.

A viznek folyton erősbödő nyomása végre engedni kényszeriti a jégtorlaszt. Ekkor aztán borzasztó tusák és küzdelmek között megmozdulnak az összereszkedett jégtestek, az egyik erre torlódik, a másik amarra, ismét egy jéglap a viz alól tör utat magának metsző élével, hogy a másik nyomásától megint a fenékre bukjék. Mintha csak egy hatalmas és láthatatlan kéz mozgatná és kormányozná őket. Végre az egész tömeg mozgásnak indul. A szilárd jég iszonyatos robajjal reped, recseg, és mint egy nagy jégsziget úszik a folyó egész szélességében, hogy alkalmas helyen újra megkösse magát, új gátat emeljen és új veszélyeket okozzon.

Mikor ezeket a gátakat a viz áttöri, utjokban mindig temérdek kárt okoznak. A jégdarabok magukkal ragadják a vizesések mellé épült malmokat és a parton álló csűröket, elszakitják a keritéseket, kiáradnak a földekre, hol hetekig megmaradnak, mig a viz ismét visszavonul. A viz és jég rendesen a készletet is elviszi a csűrből, a sok verejtékes fáradság gyümölcsét és igy elkerülhetetlen a szegény földmivelő népnek nyomora. Gyakran a viz jó darab földet is mos úgy, hogy ha megszünik az árviz, mély mocsár marad csak helyén. A jó termőföld az árkok hosszában és egyéb mélyebb helyeken iszappá lá-

és nagykereskedő urak megelégesznek tisztességes percenttel; ha követik a *„leben und leben lassen“* nemes elvét; ha nem akarnak egyszerre meggazdagodni ott, a hol a természet ugyis csak szegénynyedést készitett az utóbbi évtizedben; ha nem teszik tönkre annak a községnek és körhyéknek a hitelét oly rettenetesen; ha nem tanitják meg a borhamisitást, illetőleg nem pancsolják összevissza, százféleképen azt a jó moóri bort, hogy eddig össze-vissza csak 3000 hektolitert tudtak a moóriak eladni a 60,000 hektoliter termésükből, holott más esztendőkben ilyenkor a termés feléért zsebre tették a pénzt: ha ez mind nem történik, ne tessék hinni, hogy a moóriak reakcióhoz folyamodtak volna. Önök kényszeritették őket rá, önök, a kik a hamiskodásaik mellett liberálisoknak nevezik magukat.

Hogy aztán a *keresztény* jelszót is oda merik függeszteni: ez csak dicséretükre válik. A mig a „keresztény“ (önök azt mondják: ultramontán — nem baj!) eszmének és igazságnak cselekedeteikben is, kereskedéseikben is hivei lesznek, önök tisztelt liberális urak: grajzlerok, kereskedők és takarékpénztári tisztviselők mindig mögöttük maradnak el. S a népnek százszor több bizalma lesz azokhoz a kigunyolt ultramontánokhoz, mint az önök frázisokból élő, azokát csak ajkaikon hordozó személyükhöz.

Elkövethetnek ellenük mindent, izgathatnak, veszekedhetnek, akarhatják őket lebeszélni, befonni százféleképen — a mint meg is teszik — győzni nehezen fognak, mert jobban megkeményitették már őket, minthogy azok a szirénhangokra hallgatni tudnának.

Mi csak üdvözölni akarjuk a moóriak derék vezetőit, kitartásra buzditani nemes vállalkozásukért, a melylyel egy sokat szenvedett, sokszor befont és megalázott népet a tiszta igazság és alázatos keresztény szeretet jegyében boldogitani s egy jobb jövő felé vezérelni óhajtják. Áldja meg a magyarok Istene nemes törekvéseiket!

A műkedvelők kiállitása.

Csak örömünknek és elismerésünknek adhatunk kifejezést a fölött a nagyszerű vállalkozás felett, a melyet az Amateur-klub vállalt magára. Nagy fába vágták a fejszéjüket, az ember alig hitte volna, hogy az ilyesmi még sikerülhessen is nálunk, Fejérvárott!

— Aztán hogyan sikerült!

Olvastuk a felhivást, a melyet az egész ország műkedvelőihez intéztek.

Meghallják-e vajjon?

Meghallották.

Az ország minden részéből jöttek a válogatottnál válogatottabb, érdekesnél érdekesebb munkák.

Hát a rendezés?

Tegnapelőtt még egész ládaregiment támogatta egymást a Magyar Király nagytermének előszobáiban. Uristen! hogyan csinálnak itt rendet! Hogyan szedik ki azt a rengeteg képet, hogyan rakják el ugy, hogy a néző már a külső csin miatt is szivesen időzzön ott?

Az igaz, hogy késő hajnali órákig égtek még a lámpák a nagyteremben, rengeteg összevisszaságon legeltethettük a szemeinket, de akár a hadvezér a szétfutott katonáit, ugy állitották őket szép egyenes glédába, csinos támlákra művészi egymásutánban. Az igaz, hogy ehhez művész-lélek és rengeteg tapasztalat, kifejlett műizlés szükséges. De hát olyan a Havranek Antal műizlése. Nem hiába élt annyit a művészetnek. Milyen jó hasznát veszi most a müélvező közönség.

Három nagy termet tölt be a kiállitott tárgyak nagy tömege. Az elsőben, a nagyteremben fotografiák, a második és harmadik teremben pedig rajzok és festmények vannak elhelyezve.

Ugy nagyjában meg is emlitünk egyet-kettőt közülük:

Meszleny Bence földbirtokos pompás tavi és arcképei, közöttük az idősb Verebi Végh János tiszteletreméltó alakja, a mint kedvenc harmóniumja mellett ül, — igazán meglepők. *Hruska* Gyula Budapestről talán legtöbbet állitott ki s ha jól értékeljük, az egyik nagy aranyérem boldog elnyerője alighanem ő fog lenni. Legalább a *„Kis Lenczi“* képe nagyon fogja erre csábitani a birálókat. — *Nagy* Dezső nemcsak fejérvári közönségét hóditotta meg az ő megbecsülhetetlenül kedves modorával, hanem mint művészlélek is a legfigyelemre méltóbbak közé tartozik. A velenczei tóról egy ezred másodperc alatt felvett képe, melyen a madarak repülése mindenféle mozdulatban meg van örökitve, „Zsúr a vizen“ cimü képe, mely egy rucacsaládot ábrázol, egy csomó szarvasról felvett pillanatnyi képei remekek. A mi pedig a nagyitást illeti, nem hiszem, hogy az egész kiállitásban vetekedhetnék vele valaki. Dr. *Palánszky* Miklós egyike a legszorgalmasabb és legügyesebb amateuröknek. A viharról felvett képei a legszebbek közé tartoznak. *Klökner* József pán-papirra fölvett képei nagyon szépek, diapozitiv képeinek pedig nem láttuk mását. *Gámán* Dezső (Kolozsvár) tájképei, *Harangky* György (Debreczen) hortobágyi pusztai képei, *Tury* József (Miskolcz) havasi tájképei meglepnek mindenkit. *Zichy* Erzsébet grófnő négy igen csinos és művészi izlésre való tájképet állitott ki s valóban megérdemli azt a figyelmet, melyet a rendezőség iránta tanusitott, midőn közel az ajtóhoz szembetünő helyen helyezte el képeit. *Slignitz* Vilmos nagy utazásaiból vett fel csinos képeket, a legutóbbi düsseldorfi képei meglepők. *Wertheim* Pál tájképei (a Cserna patak hidja) a gyömölcs-csendélet stb. nagyon csinosak. *Pecik* Gyula hitfanár pompásan sikerült arcképei, melyekhez saját tervei szerint egy pompás szecessziós keretet is tervezett. *Zurna* Károlyné nem felejtette még el Fejérvárt, szép képeivel újra szivesen látott vendége leend városunknak. Vétenénk azonban, ha *Havranek* Antal ügyes szobrairól: (Petőfi, a Művészet géniusza) megfeledkeznénk. Egyébiránt az ő tájképei tiszta kivitelükkel művészi kiválasztottságuknál fogva is felhivják a közfigyelmet.

A második teremben *Say* Tekla gyönyörü festett képei meglepők, *Szőke* Gyula, *Bereczky* Miksáné, *Wolf* Erzsike, *Polacsek* Annuska képei, *Homolya* Ádám (Szfehérvár,) *Keresztes* Róza képei egyik művészi gyönyör után a másikba ejtenek.

Meg kell emlitenünk Bodófalvi Bodó Lajosnak, az O. M. Bank igazgatójának pompás faégetéseit, mely zsanerban *Schranz* Jánosné is remek darabokkal szerepel.

A Könyves Kálmán-féle képek és szobrok nem szorosan vett amateuri munkák, valamint a herendi porcelángyár kiállitása sem, de szivesen gyönyörködünk bennük.

A kiállitás holnap délelőtt nyilik meg. Vlassits Gyula ministert, a kiállitás védőjét *Zichy* Jenő gróf országgy. képviselő fogja helyettesiteni. A megnyitás után a zsüri azonnal megkezdi működését, ugy, hogy este már a kitüntetett művekben gyönyörködhetik a közönség. Lesz 2 arany, 2 ezüst, 4 bronzérem, 6 diszoklevél, 12 dicsérő oklevél, azonkivül valamennyi kiállitó elismerő oklevelet kap. Már ma érkeztek vendégek a megnyitásra, holnap reggel jön azonban a vendégek

---

gyul, úgy, hogy csak nagy nehezen lehet ismét helyrehozni a földeket.

Ó, mily kicsinynek és tehetetlennek tünik föl az ember ilyenkor, szemben a természet hatalmas erejével és munkájával!

Azonban, bármily erőszakosak és rombolók is ezek az áradások, az csak ritkán történik, hogy emberélet is esnék áldozatul, mert védelemről mindig eléggé gondoskodnak.

II.

Egy ilyen öszterbotteni folyó lejtős partján zugó vizesés felett egy jól épült paraszt-major áll. Lakói régtől fogva jó módban éltek. Az Ég több nemzedék óta minden vállalataikra áldását adta, mert félték és szerették az Istent.

Az időben, mikor elbeszélésünk kezdődik, a major tulajdonosainak csak egy gyermekük volt, egy fiú, kire vigyáztak mint a szemük világára. Folyton ápolták a gyermekekben az Úr félelmét, hogy ez jó erkölcsökben növekedve fel mindenkinek becsülését és szeretetét meghóditotta magának. Lassankint elérte már a kort, midőn ő is kezdé érezni magában, hogy nem jó az embernek egyedül lenni.

Magától értetődik, hogy nem volt hiány fiatal leányokban, a kik vágyakozva vetették szemüket a deli ifjura, és nemkevésbbé anyákban, kik leányaikat a deli ifju oldalán szerették volna látni. Itt-ott sugdustak is az emberek egymásközt a Koszkelai Jakkó jövendőbelijéről. Azonban Jakkó — ez volt a fiatal ember neve — a ki csendes és jólelkü ifju ifju volt, nem sokat adott a mendemondákra, s mélyen magába rejté gondolatait és féltett érzelmeit.

Koszkela * közelében lakott egy vályogvető, sok gyermeke volt, s köztük egy leánya: Maiju. Jakkó gyermekségétől fogva megosztotta vele minden örömét és bánatát. Ő volt az, a ki régóta Jakkó szivében lakott, ő volt az oka, hogy Jakkó rá se hederitett arra, a mit az emberek a faluban jövendő menyasszonyáról terveztek és beszéltek.

A vályogvető kunyhója jelentéktelen kicsiny és szerény volt ugyan, azonban az Isten-félelem nem átall a kis kunyhóban is helyet foglalni, csak a szív talaja legyen gondozva és elkészitve, hogy benne lakost találjon. Igy volt az ebben a kunyhóban is. Lakói egyeneslelkü, jámbor emberek voltak, gyermekeiket Isten félelmében és jó erkölcsökben nevelték, mert a hol az utóbbiak hiányzanak, ott nincs meg az első sem. A vályogvetők iparkodó emberek voltak, gyermekeiket napi munkájuk keresményéből tartották fenn, hiszen mindössze egy darabka burgonyaföldjük volt a hegyszorosba csiptetve. Munkájuk által tartották fenn magukat és családjukat, de azért nyomasztó szükség sohasem bántotta őket; mert munkájuk mindig volt, bár a jövedelem vékonyan csurrant.

Szegények voltak ugyan, de szeretet és megelégedés honolt köztük és soha senki nem hallotta őket panaszkodni vagy zúgolódni. Ezen elégedettség és benső béke hozta magával, hogy tisztasag és jó rend uralkodott mindig a vályogvető háza környékén. A gyermekek is mindig tisztán jártak, ha néha foltos volt is a ruhájuk.

Ebben a környezetben nőtt fel a Sáros Maiju — a hogy az emberek nevezték — mint a rózsa. Földi kincsek helyett gazdagon megajándékozta az Ég szerénységgel és testi-lelki szépséggel. Mikor felnőtt, és a község hajadonai között megjelent, félénken és szüzies alázatossággal huzódott vissza a többitől, mégis úgy előtündökölt közülök, mint a rózsafelleg a borult alkony égen. Hanem azért mindenki szemében csak Sáros Maiju volt a neve.

Lassan ballagott az idő és eljött a nap, a mikor határozni kellett. Jakkó atyja aggódva gondolt a fiára, mikor látta, hogy Jakkó mily hidegen és közönyösen vesz minden házassághirt és ajánlatot. Egy napon magához szólitotta, hogy komolyan beszéljen vele. — A mint hitte, — igen kitünő ajánlatot tett. A falu leggazdagabb parasztjának volt egy szép és ünnepelt leánya, a ki atyja után igen csinos kis örökségnek jut birtokába. Ezt ajánlotta fiának.

Azonban az apa olyan feleletet kapott, a milyet éppen nem várt. A ki olyan csendes, félénk fiatal legényke volt mindig, mennyire megváltozott egyszerre és mily elhatározottan szólt:

— A Sáros Maijut teremtette nékem az Isten, ha őt nem vehetem feleségül, akkor nem házasodom meg soha, mert az én szivemben más számára nincs hely.

— A Sáros-Maiju! mondá az apa megdöbbenve és arca elkomorult. Álmodni sem merte volna, hogy Jakkó fiu igy megalázza.

— Ő és senki más! erősité Jakkó.

— És a hozomány? kérdé az atya.

(Folyt. köv.)

---

* A finn nyelvben a la, lä képző, annyit tesz, mint lak ház. A szétszórt majorok és tanyák mindegyikének van ily képzős neve. Koszkela zugó-ház.

szállást kért s kapott is. Reggel aztán arra ébredtek Schőneggék, hogy az összes ruhanemüjük s ékszerük hiányzik. Károsult feljelentést tett a csendőrségnél, a nyomozás azonban eddig nem vezetett eredményre.

— **A kóter halottja** Vaschalik Nándor valamikor jobb napoknak volt tanuja, virágzó péküzlete volt s boldogságban élhette volna az öreg korát, ha a pálinkának tulságos élvezete el nem veszi az eszét. Gyorsan haladt a romlás lejtőjén, mig végre teljesen elzüllött. Már évek óta a pontytámogatók gárdájának volt toprongyos alakja. F. hó 19-én este régi szokás szerint teljes ittas állapotban feküdt a Simor-utcában. Hogy az Isten hidege meg ne vegye, targoncán a városházára tolták, a hol a kóterban kapott éjjel iszállást. 20-án d. e. 10 óra tájban rosszullétről panaszkodott, mire azonban dr. Bierbauer Viktor főorvos egy negyedóra mulva a beteghez ment, már csak a halált konstatálhatta. A hullaházba szállitották.

— **Viharágyuhoz szükséges lőpor kedvezménye.** *Darányi* földmivelésügyi miniszter valamennyi gazd. egyesülethez fölhivást intézett, hogy állitsák össze azok jegyzékét, akik szőllőtelepeken viharágyukkal védekeznek s erre a célra kedvezményes áron óhajtanak lőporkészlethez jutni. Igazolvány csak azoknak adandó, akik tényleg viharágyu-teleppel rendelkeznek, feltüntetendő az ágyuk száma, hogy a kért készlet mennyiségére hozzávetőleges számitás tetessék. Figyelmeztetni kell a szőllőtulajdonosokat, hogy a lőpor felhasználását alkalmazottaikkal szemben is ellenőrizzék, mert az esetleges visszaélések a kedvezmények megszüntetését vonják maguk után. A jegyzéket november végéig a miniszter kezéhez kell juttatni.

— **A borfelmelők** és általában a borászattal foglalkozóknak vélünk jó szolgálatot tenni, ha felhivjuk figyelmüket azon körülményre, hogy az idei a szüretkor uralogott sok esőtől a szőlő rothadást kapott és ettől penésszel lett mételyezve.

Az ily hibás szőlőkből nyert uj borok nem tisztulnak, megtörnek, megbarnulnak, sőt ha kellő időben nem gondoztatatnak, egészen elromlanak.

Az ily uj borokat legjobb mihamarabb a a beteg seprőtől lefejteni és az arra alkalmas mirenymentes kénszeletekkel kellőkép átkénezni.

Ily javitott mirenymentes kénszeleteket készit *Schönbeck Imre Esztergomban* a következő minőségek és árakban. Az 1-es fajta az üres hordók jó karban tartására való, egy 50 dekás csomag ára 40 fillér.

A 3-as fajta az egészséges uj és öreg borok átkénezéséhez, csomagja 1 korona; az 5-ös fajta a hibás beteg borok gyógyitásához való, egy csomag ára 1 kor. 60 fillér. Az idei uj borokhoz az utóbbit kell használni. A vele kezelt borok hamarabb megtisztulnak, eltarthatók és szállithatók lesznek, és a mi a fő, nem kapnak kénbűzt (Einschlag szagot) a mi a régi méreg tartalmu büdös Einschlagnál elkerülhetetlen és ez okozza a nagy fej és gyomorfájást. Ezen kénszeleteket a készitő vidékünkön kellőkép szándékozik megismertetni, miért is mintákat és használati utasitást bérmentve küld. Ismét eladóknak kellő jutalékot enged.

A Vizteleki-ügy bonyodalma.

Dr. Vizteleki Frigyes járásorvos fegyelmi ügyét minden fázisában ismeri a közönség. A helybeli orvosszövetség feljelentette nevezettet az alispánnál, mire dr. Vizteleki kérelmére a fegyelmi eljárás elrendeltetett, melynek folyamán Szüts Artur főjegyző esküvel erősitett vallomása szerint a fegyelmi eljárás alatt álló orvos vele szemben, mint a ki a vizsgálatot vezette, megvesztegetést kisérelt meg. Ekkor Vizteleki hivatalától felfüggesztetett, majd a közig. bizottság, mint fegyelmi hatóság hivatalvesztésre itélte, a mennyiben pedig megvesztegetés bünesete látszik fennforogni, az ügyiratok illetékes eljárás végett a kir. ügyészséghez áttétetni rendeltettek.

A közig. bizottságnak ez ügyben hozott s szóbelileg kihirdetett határozatát annak idején teljes egészében közöltük s igy az igazság és méltányosság elve követeli, hogy a felebbezés folytán ez ügyben hozott II. foku határozatot is szószerinti szövegében közöljük, mely a következő:

119801 / VI—b szám. Magy. kir. belügyminiszter.

Fejérvármegye közigazgatási bizottságának

Dr. Vizteleki Frigyes járási orvos fegyelmi ügyében hozott határozatokat, nevezetesen a vármegye alispánjának f. é. augusztus 21-én 196. sz. a. első fokon s a közigazgatási bizottságnak f. é. szeptember hó 10-én 991. sz. a. másod fokon hozott határozatát, melylyel nevezett tiszti orvos állásától felfüggesztetett, valamint a közigatási bizottság fegyelmi választmányának első fokban f. é. október hó 14-én 1195. sz. a. hozott azon határozatát, melylyel nevezettet hivatalvesztésre itélte: a marasztalt által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén: idézett határozatokat megsemmisitem, illetőleg megváltoztatom s elrendelem, hogy ezen ügy iratai a büntető törvény 470. §-ába ütközni látszó büntetendő cselekmény elbirálása végett a kir. ügyészséghez tétessenek át.

Indokolás:

Az 1886. XXIII. tc. 16. §-a akként rendelkezik, hogy ha az elrendelt vizsgálatból az tünnék ki, hogy a fenforgó cselekmény nem csupán fegyelmi vétséget, hanem büntett, vétség vagy kihágásnak tekintendő büntetendő cselekményt képez és ha a fenforgó vétségek a hivatalból elbocsátást tisztán fegyelmi szempontból nem indokolják: az iratok a kir ügyészhez stb. . . . . a fegyelmi választmány által azonnal átteendők, mely esetben a további fegyelmi eljárás a bünügynek jogerős itélettel befejezéséig függőben tartandó.

Az adott esetben tehát a felülvizsgálatnál az a körülmény mérlegelendő, vajjon a fenforgó vétségek vádlottnak a hivatalból elbocsátását tisztán fegyelmi szempontból indokolják-e?

A hivatalvesztést kimondó határozat két oly vádbeli cselekményre van mint fővétségre alapitva, a melyek az iratok, különösen a vármegye tiszti főügyészi vélemény szerint teljesen bebizonyitva sem lettek s a melyek még ha be lennének is bizonyitva, akkor sem vonhatnák maguk után a hivatalvesztést.

Mellékkörülményként szerepel a hivatalvesztést kimondó határozatban vádlottnak Szüts Arthur főjegyző elleni állitólagos megvesztegetési kisérlete. Ezen cselekmény elbirálása a büntető eljárásra tartozván: kétséget nem szenvedhet, hogy ennek puszta vádja indokot nem szolgáltathat arra, hogy vádlott ellen a hivatalból elbocsájtás már fegyelmi uton alkalmaztassék, tehát a fegyelmi eljárás e miatt sem volt a tényálláshoz képest lefolytatandó.

Kitünik ebből, hogy az elsőfokú hatóság a tényállást tévesen fogta fel s a törvény rendelkezését helytelenül alkalmazta: minélfogva határozatát meg kellett változtatni és a fegyelmi eljárást függőben kellett hagyatni.

De felülvizsgálat alá kellett vennem ezuttal az előzőleg hozott ama határozatokat is, a melyek vádlottnak hivatalától való felfüggesztését mondották ki s ezeket meg is kellett semmisitenem: mert azon körülménynél fogva, hogy a felfüggesztés csak azután történt, miután a megvesztegetés vádja emeltetett, illetőleg a vádbeli cselekmény megtörténtére Szüts Arthur vádló az esküt is letette: e vád tolul előtérbe, mint közvetlen okozója a felfüggesztésnek, mert hisz a másik két vádbeli cselekmény már ekkor, hetek óta tudva volt a hatóságok előtt s a felfüggesztést még sem vonták maguk után. E szempontból pedig törvényellenesnek kell e határozatokat tekintenem, mert a jelzett vádnak ily következménye csak akkor lehet, ha már az 1886. XXIII. t. c. 17. §-ban foglalt előfeltételek fenforognak.

Végül következtelenséget látok abban, hogy a járásorvos ellen sulyos fegyelmi vétségül felrótt cselekménynél szintén résztvevő és a járásorvos elleni ügyben tanuként szereplő körorvos eljárása figyelmen kivül és megtorlatlanul hagyatik.

Következtelenséget és ellenmondást találok továbbá a közigazgatási bizottság azon eljárásában is, melynél fogva terheltet puszta vádra felfüggeszti állásától, véghatározatában pedig ugyane vád csak mint be nem bizonyitható mellékkörülmény van felemlitve; viszont oly vád cselekményekért nem alkalmazta annak idején felfüggesztési hatáskörét, a mely cselekményeket utóbb oly sulyos vétségekül minősitett, a melyek miatt terheltet a legnagyobb fegyelmi büntetéssel sujthatónak találta.

Miről a közigazgatási bizottságot a folyó évi 1255. sz. a. felterjesztett iratok visszaküldése mellett további sürgős eljárás végett értesitem.

Budapest, 1902. november 18-án.

A miniszter helyett
Gulner s. k.,
államtitkár.

Nem szenvedhet kétséget, hogy a kik ezen ügyben intézkedtek avagy határozatot hoztak, legjobb lelkiismereti meggyőződésük alapján tették azt. A felfogás lehet téves, az igazságtalanságot azonban feltételeznünk nem szabad. Nem helyeselnők ezt senkivel szemben sem, de legkevésbé helyeselhetjük annál, a ki ezen ügyben legközelebbről van érdekelve s ez dr. Vizteleki Frigyes járásorvos. Ő pedig már felebbezését is igy vezeti be:

„Tudom jól, hogy ama legfelsőbb helyen, a hova az ellenem folyamatba tett fegyelmi ügy végső elbirálás alá kerül, az itélkezés a jog, törvény és igazság jelvényében és szellemében történik és tudom azt is, hogy oda, ahhoz a legfelsőbb forumhoz nem hatolhatott fel sem letelepülésem és hivatali állásom elnyerése folytán egynémely érdekkörében sértett orvostársam becsületem és existenciám ellen inscenált hajszájának zaja, sem pedig hivatalos állásomon már előre osztozkodó vármányosaimnak nagy apparátussal és protektorok felette erélyes segédletével támasztott gyülölettől sugalt rágalmai.“

Az orvosok és az ez ügyben elsőfokulag intézkedő hivatali személyek teljesen korrumpált lelkületére kell következtetni már ebből a beve zető néhány sorból — ha igaz. A felebbezés folyamán megbizhatlan, beszámithatlan állapotban levő tisztviselőkről beszél. A vesztegetés esete ugy van feltüntetve, mintha azt Szüts Artur főjegyző csak azért találta volna ki, mert „látta, hogy alantas rágalmakról van szó.“ Később Szigeti Mór seregélyesi körorvosról beszél imigyen: a hatóság „tanuként szerepelteti egy oly tényre, a hol ő szemérmeilenül és durva cinizmussal puszta boszuból, gazembernek bélyegzi maga magát.“

Oly erősek ezen kitételek, hogy sem az ez ügyben eljáró tisztviselők, sem az orvosi kar szemet ezek előtt nem hunyhatnak. Mi a közvélemény nevében, a hivatali reputáció érdekében, de meg a jól felfogott közügy szempontjából is tisztánlátást követelünk.

Az ügy e részétől eltekintve a fegyelmi eljárás anyagát képező konkrét esetekre kell kiterjeszkednünk. Az első vádbeli cselekmény az, hogy dr. Vizteleki Frigyes járásorvos Boros János seregélyesi lakos rendőri hulla szemléje alkalmával azért, hogy a hullát ne boncolja, 5 frtot kért, azt elfogadta s a boncolást mellőzte. Ezt igazolja Somogyi János és a felesége, továbbá Szigeti Mór körorvos s ez utóbbi azt vallja, hogy a pénzt ő csusztatta Vizteleki zsebébe.

Szerény véleményem szerint jelen esetben a büntetőtörvénykönyv 467. §-ába ütköző megvesztegetés büntette látszik fenforogni dr. Vizteleki járásorvossal szemben; Somogyi cselekménye sem maradhat a fenti tényállás igazolása esetén büntetlen, mert hisz a ki közhivatalnoknak a kötelességszegésért jutalmat ad, cselekménye a büntető törvénykönyv 470. §-a szerint minősül. Szigeti Mór körorvos önmaga ellen hivja ki a büntető eljárást, mert hisz ő mint hatósági orvos segédkezett ez ügyben, mert hisz ezen cselekményével a büntető törvény 467. §-ával jön ellentétbe, habár az ajándék, illetve jutalom harmadik személynek átadatott — saját vallomása szerint az ő tudta és beleegyezésével, sőt segédkezésével is.

Ha a seregélyesi eset a fegyelmi hatóság előtt teljes beigazolást nyert, úgy véleményem szerint — a mennyiben a vizsgálat folyamán oly eset látszott fenforogni, mely „nem csupán fegyelmi eljárás utján megtorolható vétséget, hanem a fennálló törvények és törvényes szabályokhoz képest büntetendő cselekményt képez,“ — alkalmazandó lett volna a fegyelmi eljárásról szóló törvény ugyanezen 16 §-ában foglalt ama

özöne. A rendezőség ismételten felkéri az érdeklődőket, hogy a vendégek tiszteletére rendezendő ebéden minél nagyobb számban vegyenek részt. Az ebéd vasárnap délben 1 órakor lesz a Magyar Király földszinti éttermében (étlap szerint.) A kiállításra állandó jegyet is bocsájtott ki a rendezőség. Ára 3 korona, érvényes az egész kiállításra, a vetitő estélyekre is, a melyeken 1 korona lesz a belépti dij. Eddig négy vetitő estélyt határoztak el. Ezen állandó jegy kapható minden amateur-clubbeli tagnál, valamint Klökner Péter udv. könyvkereskedésében.

UJDONSÁGOK.

— **A katholikus kör vacsorája.** A székesfejérvári belvárosi kath. kör elhatározta, hogy amint tágas uj helyiségében elhelyezkedik, társasvacsorára gyűjti össze tagjait. Sajnos, ez a fesztelen, kedélyes összejövetel mindezideig késett, mindaddig, mig a köri élet egyik főszükséglete, az uj billiárd asztal meg nem érkezett. Most már e tekintetben is megfelel a katholikus kör a legmesszebb menő igényeknek is. Épen ezért a kör háznagyi hivatala jövő keddre, f hó 25-ére vacsorára invitálja a tagokat, de szivesen látja a város uri társaságának mindazon tagjait, kik, habár még nincsenek a kath. kör kebelében, de a kör beléletét, szellemét és helyiségét megismerni óhajtják. A jelentkezés megkönnyitése céljából a szolga utján aláirási iv köröztetik, de jelentkezni lehet egy a kör titkári hivatalához intézett levelező lapon is.

Egy teriték ára: 2 korona. A vacsora kezdete 8 órakor.

— **A nemzet napszámosai.** A székesfejérvári városi tanitói kar egy szépen megszerkesztett kérvénynyel járul a város törvényhatósági bizottsághoz, melyben fizetés-javitást kér. Az indokolás rendkivül ügyesen van szerkesztve s érveit oly erővel állitja egymás mellé, hogy a törvényhatóság csak nehezen fog ellenállhatni a jogos kérelemnek. Huszonhat esztendővel ezelőtt részesültek utoljára fizetésfelemelésben; a velük egyenrangu, sőt kisebb qualifikációval biró hivatalnokok, még a falusi tantiók is aránylag jobb dotációval birnák; Szombathely, Kassa, Poprád stb. városok aránytalanul jobb fizetést adnak gyermekeik tanitóinak; az előléptetések jelentős része teljesen megszünt, a lakás- és az életviszonyok pedig aránytalanul megdrágultak. Ezért kérnek az első két évre 1000 kor. törzsfizetést, 300 kor. lakbért, azután 1200 kor. törzsfizetést és 300 kor. lakbért, az ötödéves korpótlék mellé tizévenkint 200—200 kor. fizetésjavitást. A vezetőtanitóknak 200 kor. fizetéstöbbletet, 400 kor. lakbért, vagy lakást. A közgyülés hétfőn fog egy időközben benyujtott másik javaslat fölött dönteni. Azt hisszük azonban, hogy a törvényhatóság egyelőre mellőzi annak a kérelemnek tárgyalását, uj időpontot fog kitüzni a fizetésrendezésre annál is inkább, hogy a két, vagy egy karmadik javaslat fölött egyszerre hozzon döntő határozatot.

— **Áthelyezés.** *Bodó* Lajos, az Osztrák Magyar Bank helybeli főnöke hason minőségben Kecskemétre helyeztetett át. Legmélyebb sajnálattal vesszük e hirt tudomásul, mert Bodófalvi *Bodó* Lajos mint derék tisztviselő is, de mint magánember is mindnyájunk osztatlan rokonszenvét és tiszteletét érdemelte ki azon rövid idő alatt, melyet körünkben töltött.

— **Szegény gyermekek felruházása.** A helybeli jótékony nőegylet folyó évi november 20-án délután 3 órakor a polgári leányiskola disztermében, a szegény sorsu ruhátlan iskolás gyermekeknek rendezett örömünnepet. A jótékony nőegylet választmányának szép számban megjelent tagjai élükön *Karl* Józsefné alelnök, *Reé* Istvánné pénztárnok, Schnetzer Nándorné a felruházási bizottság elnöke, ugy az érdeklődő közönség köréből többen voltak tanui az ártatlan örömnek, mely 28 fiu és 32 leány gyermek arcából sugárzott, tudatában annak, — hogy a nemesszivüek jótékonysága, az ajándékozott ruhával megóvja őket a tél zord hidegétől. A tanhatóság részéről *Alaghy* Dezső iskolaszéki elnök mondott köszönetet a jótékonyság ezen lélekemelő gyakorlásáért. Ezután *Szögyény* Marich Julia a jótékony nőegylet védnöke válaszában elismerő szavakban nyilvánitotta a város közönsége iránti háláját meg nem szünő jótékonyságáért, melylyel a szegényeknek oly sok enyhülést nyujt s ama óhaját nyilvánitja, vajha a közönség köréből minél számosabban lennének tanui a szegények örömének. A felruházott gyermekek hálaérzettel, a jelenvoltak örömmel távoztak az ünnepélyről.

— **Uj gazdasági tudósító.** A földmivelésügyi miniszter a duna-adonyi járás gazdasági tudósitójává *Gémes* Károlyt nevezte ki.

— **Sakkélet.** Hogy van-e létjogosultsága városunkban a sakk-társaságnak, azt folyton megnyilatkozó eleven-ereje igazolja. Belevágja fejét egy-egy sakk-pár a két tenyerébe s aztán órákig dirigálják azt a csatasort, mely az emberi ész fejlesztését épen akkor munkálja legjobban, mikor nehezen adja be a derekát. Ámde a komoly munka mellett bő alkalom kinálkozik a szórakozásra is a kockás harcmező fejtörő porondján. És a helybeli sakk-egylet vezetői, úgy látszik, jól tudják, hogy nem a szobatudósok néma, elzárt szobáiba kell besavanyitani tagjaikat, hanem oly kört kell számukra teremteni, mely oktat, nevel, de nemesen szórakoztat is. Az előbbiek mellett tehát, midőn a nemes szórakozásra a vezetőség súlyt fektet, szerintünk a tagokkal szemben fontos kötelességet teljesit. Ilyennek tekintjük a legközelebbi versenyt is, a mely iránt az előjelekből itélve nagy az érdeklődés. Háromféle tervezett versenynek lesz egyszerre szintere az „Otthon" kávéház. Rendeznek egy kidülő versenyt 16 résztvevővel olykép, hogy holnap vagyis vasárnap d. u. 5 órakor sorshuzás utján 8—8 mérköző áll szemben egymással, a kik közül a 8 győztes a következő vasárnap szintén sorshuzás utján játszik egymás ellen s a 4 viador, kik ekkor is vitézül megállják a sarat, a harmadik vasárnap küzd a győzelmi babérért s ekkor eldől, ki a 16 játékos közül a két legjobb mérköző, a kiknek mindegyikét értékes ajándékkal tünteti ki a kör. Ugyanekkor, vagyis december hó 7-én tombolaversenyt is rendeznek az összes, versenyre jelentkezők között, a kik sorshuzás utján, vagyis a vak véletlen szerint kapnak ellenfelet s a győztesek a már beszerzett, diszes kivitelü jutalom-emléktárgyak közül a győzelem időrendjében tetszés szerint választhatnak. — E két nagy verseny mellett a jelzett vssárnapokon délutánonként Exner Győző, a kör elnöke, a zseniális, országos nevü sakkozó feladvány-megfejtő versenyt rendez az összes jelentkezők között s a ki a nehéz rejtvényeket a legrövidebb idő alatt legjobban megfejti, az pénzjutalomban részesül. Végezetül megsugjuk, hogy a most jelzett versenyeknek igen érdekes folytatása lesz, erről azonban szerezzen meggyőződést minden érdeklődő személyesen.

— **Furcsa história.** Ma délelőtt Tanárki József zámolyi földmives bejött a hetivásárra s kukoricáját eladás végett Székely (Braun) Manó Palotai-utcai gabonakereskedőhöz vitte. Az alku megtörtént s Tanárki hűségesen rakta a zsákokat a mázsálóra, miközben az ötödik zsáknál kifogyott belőle a szusz s a lerakáshoz segitséget kért. Midőn ezt Braun kereken megtagadta, Tanárki kijelentette, hogy egyedül a többit nem rakja le s kérte a lerakott 5 mm. kukorica kifizetését. Feleletül kapott Brauntól 4 pofont, sőt előhivatta napszámosait, azok is lapáttal s egyéb ütlegekkel ugyancsak ellátták a szegény falusit, a kire Braun a jelenet előlt rázárta a kaput. Tanárki az ütlegek hatása alatt elővette a saját védelmére zsebkését, de bizony azt is összetörték s kicsavarták a kezéből. A harc folyamán Braun revorvert hozott ki a szobájából s a mi a legérdekesebb, a végén ő hivatott rendőrt. Ezt a tényállást tanuk igazolják. Tanárki személyes szabadság megsértése, sulyos testi sértés vétsége s becsületsértés miatt tett feljelentést Braun ellen, a ki ellen ugyancsak gabonavételi ügyben folyik az eljárás zsarolás miatt.

— **Megszalaszlott éjjeli őrök.** A mióta a moóri bornak nincsen kelendősége s a termelők nyakán marad a borkészlet, szaporodik a berugott emberek száma Moórott. Bánatukban isznak s aztán a hol lehet, verekednek. A napokban Manner József és nevelt fia, Hartmann János moóri lakosok vettek be kelleténél többet a hegy levéből s hangos nótaszóval ballagtak hazafelé. Kral József a vele együtt levő másik éjjeli őrrel csendre intették a nótázókat, ezeket azonban az intés kihozta a sodrukból, először szidalmazták az őröket, majd Hartmann a csizmaszárból előrántott egy hatalmas konyhakést s leszurással fenyegette a hatóság kötelességtudó embereit. A védelem nehéz volt a berugott atyafiakkal szemben, miért is az őrök jónak látták futásban keresni menedéket. Másnap életveszélyes fenyegetés miatt tettek a moóri kir. járásbiróságnál feljelentést, szerintünk azonban ez esetben hatóság elleni erőszak büntette látszik fenforogni.

— **Mai tárcarovatunkban** egy három-négy számra terjedő finn elbeszélés közlését kezdjük meg. Szerzője egyike a finn irodalom első rangu munkásainak. Egy egész ismeretlen, uj világba vezet bennünket, mikor a finn népnek a természettel való kegyetlen viaskodását irja le. Felette érdekes ebből a szempontból is, de érdekes a stylus is, mely benne nyilvánul, nyugodtsága, majdnem lassusága mely ellentétben van a mi magyar stylusunk drámai gyorsaságával, de szép, mélyreható pszychológiája, a mely a finn népnek is lélekrajza egyszersmind, felette érdekessé teszi. Felhivjuk rá olvasóink figyelmét.

— **Tűz a vidéken.** Szokatlan időben jelentkezett nagyon is váratlanul a Polgárdi községhez tartozó Cséri pusztán a veszedelmes vöröskakas. És mert a szeles idő kedvezett neki, lángtaréját ugyancsak kiterjesztette. F. hó 17-én a reggeli órákban csapott fel a pusztitó láng egy újonnan épült fazsindelyes istálló tetején. A tüzet hamarosan nem tudták lokalizálni s igy csakhamar a közeli, 40 méter hosszú kazal is lángba borult, a honnan a lángnyelvek ismét tovább terjedtek s mintegy 800 métermázsa lucernát is felemésztettek. A leégett istálló és takarmány a budapesti Guttmann és Vohl cég tulajdonát képezi. A kár mintegy 25.000 korona, ez az összeg azonban biztositás folytán megtérül.

— **A szinházi jegyek tolvaja.** Még meg se melegedett nálunk a szintársulat, máris szemet vetettek a kasszájukra, de fel is sültek vele. F. hó 19-én ugyanis délután 4—5 óra tájban a pénztáros rövid időre elhagyta a pénztári helyiséget, melynek ez idő alatt hivatlan vendége akadt. Feltörte a pénzesfiókot s bizonyára nem kis boszuságára abban egy huncut fityinget sem talált. Hogy azonban még se legyen egészen haszontalan a munkája, magához vett egy csomó szinházi jegyet s azzal kereket oldott. Arra aligha gondolt a tettes, hogy a jegyeket nem értékesitheti, legfeljebb árulója lesz az eladás kisérleténél. A rendőrség nyomozza a tettest.

— **Tolvaj segéd.** Friesz József könyvkötő segédje, Nagy Lajos megszökött s gazdájától mintegy 100 korona értékü szerszámot és ruhanemüt vitt magával. A mennyiben Nagy-Váradra való, a rendőrség táviratilag intézkedett letartóztatása iránt.

— **Póstahivatalok biztositása betörés ellen.** A nem kincstári póstahivataloknál a póstamester anyagi és erkölcsi felelelősége fedezvén az ott levő pénz és értékküldeményeket, ezen felelősség enyhitése okából a kereskedelmi miniszter kezdésére a pósta- és távirdaigazgatóság a póstahivatalok számára lehetővé tette a betörés ellen való biztositást. A biztositás nem tétetett kötelezővé, csak az a póstamester biztositja hivatalát a kieszközölt mérsékelt dijtétellel, a ki akarja. A dijtételek változnak a szerint, a mint a hivatal Wertheim-pénztárral vagy csak vasládával van ellátva.

— **Elveszett kézimunka.** Hirschler József hivatalnok kisleánykája elvesztette kézimunkáját. A megtaláló jutalomban részesül.

— **Megfizetett éjjeli szállás.** Annyiféle furfanggal követik el már manapság a lopásokat, hogy szinte bámulja az ember a tolvajok leleményességét. A napokban Schőnegg József ettyeki lakos járta meg alaposan. Beállitott hozzá egy 35—40 évesnek látszó idegen s pénzért éjjeli

intézkedése, mely szerint „azon esetben, ha a fenforgó vétség már tisztán fegyelmi szempontból is a hivatalból való elbocsájtás kimondását teszi szükségessé, a fegyelmi eljárás a büntető eljárásra való tekintet nélkül folytatandó és befejezendő.“ Tehát már ezen eset konstatálása után a büntető eljárás megindítása végett a kir ügyészséggel a tényálladék közlendő lett volna. Erre sem a fegyelmi választmány, sem a II. fórum figyelme nem terjedt ki.

Hogy Agárdon halott-kém vizsgáztatása, illetve kioktatása cimén dr. Vizteleki Frigyes az urodalomtól jogtalanul követelt 20 frtot, mert Németh Sándor halottkém már ki volt oktatva, ez az itélet egyedüli indoka nem lehet s főindokul a seregélyesi eset tekintendő, mely ha kétséget kizárólag beigazoltatott, elegendő ok lehet a hivatalvesztésre, de meg szükségképen maga után vonja a bünvádi eljárást is. Ezért helyeselhető a felfüggesztés is.

Ezen cselekmény fegyelmi elbirálása már csak azért is fontos, mert hozzávevén a Szüts Artur főjegyzővel szemben állitólag megkisérelt megvesztegetést, de figyelembe véve még dr. Viztelekinek az orvosi, de a tisztviselői karral szemben is használt erős kitételeit, ez ügyben tanusitott magatartását: bünhalmazattal állunk szemben s Szüts Artur főjegyző állításának igaz volta dr. Vizteleki Frigyes járásorvos tagadásával szemben — perrendszerü bizonyitékokkal támogatható nem lévén — *birói* uton csakis a többi ügyekből következtetve állapitható meg, illetve nyer megerősitést.

Ezért nem osztom a miniszterium nézetét, midőn a fegyelmi eljárás sulypontját teljesen ez utóbbi megvesztegetési esetre helyezi. Az ügy teljes világitást ez esetben nem nyerhet.

-s. -g.

SZINHÁZ.

1092. November. 20.

A citerás nem tudott elég közönséget összeciterálni. A szegény boldogult vak Pali meg ott a másvilágon büszkén bizonyitgatja szent Dávidnak, hogy de biz az ő idejében még jobban tetszett Fejérváron a „citora.“ De azért meg ne ijedjen ám, kedves direktor ur, hanem gondoljon inkább a villanyvilágitásunk most készülő hálózatára, a mivel földhöz drótozzák a házainkat, nehogy elröpüljenek. Kérdezze csak meg, hányan vezettetik be lakásukba a villanyvilágitást? Nagyon kevesen. Mert mindegyikünk a másikkal akarja kipróbáltatni, hogy jó-e?

Igy vagyunk a szinházzal is. Eleinte csak a földeritő csapatainkat küldözgetjük, a habitüéket, meg a kritikusokat, ha aztán ezek hivólag integetnek, megyünk utánnuk csapatosan, mint Tolnában a lányok. Ha aztán elkezdünk szinházba járni, attul kezdve mindig zsufolt ház lesz. (És ön hiszi, kedves direktor? Ugye nem? — Hát én hiszem? En sem. Pedig lám az ujságban van benn!)

Az előadás oly preciz volt, mint egy ujdonat uj zongoraverkli. Ez a hasonlat különben ama gondolat révén ütött hozzánk, hogy azok a zongoraverklik, a melyek ennek az „uj kasszadarabnak“ a nótáit ropogtatták, már rég fogatlan vénasszonyok lettek.

Margó Zelma (Kukurilli), kedves ismerősünk a fővárosból, egy csapással hóditott meg bennünket, meg azt a hatalmas valamit, az első virágcsokrot. Gyönyörü alakja, gracióz mozdulatai, meg a hangja rávallottak a budapesti primadonnára. Van azonban néhány arckifejezése, a melyeket nyilván valami külföldi mimikai gyárból hozatott. Ezek alighanem . . . jaj, csak tudnók, hogy mit fejeznek ki! *Harkányi* Gizella is (Rozetta. De sok ember lenne büszke az ilyen rozettára!) kedvesen mutatta be a maga szecesszsiós mozdulatait. A hangja tiszta, kellemes, a játéka határozottan ügyes és élénk. *Kovács* Sándor (Kukurilló) és *Szabóné* Mariska (Kukurilla) erős komikai vénára valló vervvel alakitották „kukurékoló“ szerepeiket. *Dézsi* Sándor (Pablo) csinosan énekel, csak kissé gyenge a hangja; szintugy *Rajcsányi* Istváné (Rikardo) is, aki titáni erőlködéssel látszik világrahozni a zeneszámait, pedig e nélkül jobban élveznők jól iskolázott, kellemes baritonját és nem jutna eszünkbe, hogy a tavalyi elődjénél ha iskolázottabb is, de gyengébb is a hangja. *Szalóki* Dezső (Gól) bravourral duplázott rá az első véleményünkben róla mondott dicséretre.

Péntek, 1902. nov. 21.

Keresd a szived. (óh nagyrabecsült közönség és gyere a szinházba. Sóhajtás egy szuszban.) Jókai szinműve. A szereplők nagy erőlködéssel próbálták összetartani a darabot, melynek szerepei minden áron szét akarnak ugrani. *Szabóné* Mariska (a báróné) és *Szarvasy* Ilona (Alice) harmonikus összjátékot mutattak be. *Tóth* Lajos (Palvitz) is dicséretesen használta ki jó alakját és szép férfias beszélő organumát. T. *Konkoly Thege* E. (gróf Baranghyné) is jobban neki való szerephez jutott. Meglehetősen meg is felelt neki, és a közönség csak akkor akart kiszaladni a szinházból, mikor olyan irtózatosat rikkantott. Ez unesztétikus és természetellenes volt; az öregasszonyok hasonló indulatainak kifejezésében ez a skála ismeretlen. *Molnár* Bella (Edith) még mindig nem beszél elég hangosan; pedig szépen átérzett, routinirozott játékának csak ez a gyöngéje. *Margittay* (a huszárkapitány) és *Dézsi* (Mausmann) rokonszenvesen, jól alakitottak.

Általában jól sikerült az előadás, mint minden eddig előadott darabnál. A határozottan érdekes társulat igazán megérdemli a közönség támogatását.

Szöl.

Anyakönyvi statisztika

1902. évi november hó 15-től november hó 22-ig.

I. Születés.

Született: 10 fiú, 8 leány. Ezekből törvényes fiú: 10, leány 15; törvénytelen fiú: 3, leány: 1; halva született: 1 törvényes fiú, 0 leány; 0 törvénytelen fiú, 0 leány. — Összesen: 30.

II. Halálozás.

Elhalt: 14 fi, 6 nő. Ezekből 5 éven aluli törvényes fiú: 5, leány: 1; törvénytelen fiú: 0, leány: 1; 5 éven felüli fi: 9, nő: 4. — Összesen: 20.

E szerint a születést a halálozás 10-el mulja felül.

Elhaltak: Bilkei Lipcsey Lajos-Álmos, ev. ref., 5 éves, vörheny, Iskola-utca, 9. sz, — Vig Katalin, róm. kath., 6 éves, vörheny, Öreghegy, 170. sz. — Varga István-János, róm. kath., 11 hónapos, kanyaró folytán tüdőlob, Basa-utca, 2. sz. — Osztotics János, róm. kath., 4 éves, tüdőlob, Sziget-utcza, 27. sz. — Pajor, róm. kath., 1 napos fiu, veleszületett gyengeség, Sár-utca, 25. sz. — Özv. Bencsik Jánosné, szül. Balogh Teréz, róm. kath., 68 éves, szervi szivbaj, Sziget-utca, 2. sz. — Takács Anna, róm. kath., házi cseléd, 18 éves, hajadon, vörheny folytán üszkös diphteritis, járvány-kórház. — Rostási Nagy Ferenc, róm. kath., földm. napszámos, 67 éves, végelgyengülés, Öreghegy, 355. sz. — Juhász János, ev. ref., reálisk. tanuló, 17 éves, szervi szivbaj, Széchenyi-utca, 2. sz. — Kálmán István-József, róm. kath., elemi iskolai tanuló, vörheny, Csutora-utca, 8. sz. — Kulifai György, róm. kath., 19 éves, általános gümőkór, Kecskeméti-utca, 5 sz. — Grósz József, izr. üveg- és porcelán kereskedő, 79 éves, végelgyengülés, Kigyó-utca, 14 sz. — Mikler József róm. kath., 3 éves, vörheny, járvány-kórház. — Pinczinger József, róm. kath., 4 éves, vörheny, Zámoly-utca, 11 sz. — Pohl János és Nott Teréz, halvaszülefia, Zámoly-utca, 4. sz. — Hegyi Nándor róm. kath., jegyző-segéd, 58 éves nőtlen, kimerülés, Szt.-György közkórház. — Spisák István, róm. kath., szitás-segéd 25 éves, nőtlen, szivhűdés, Szt.-György közkórház. — Klein József, izr. 2 órás, veleszületett gyengeség, Kigyóköz, 2 sz. — Schveininger Ferencné, szül. Reiber Mária, róm. kath., 68 éves, gyomorrák, Zámoly-utca, 37 sz. — Alincsics Zsófia, gör. kel. 7 hónapos, agyhártyalob, Kert-utca, 36. sz.

III. Házasságkötés.

A fentjelzett idő alatt házasságra lépett: 5 pár.

IV. Kihirdetés.

Grotta Ignác, könyvelő, Székesfejérvár, Goldschmid Gizella, Győr. — Parádi Mihály, kádár mester és Strobl Mária, Székesfejérvár.

IRODALOM.

A magyar művelődés a XV. században. Antonio Bonfini Rerum Hungaricarum Decades-ének alapján. Irta Császár Mihály. Budapest, 1902. Kiadja a Szent-István-Társulat tud. és irod. osztálya. Müvelődéstörténeti irodalmunk monografiákban igen szegény, ugy hogy a ki e téren összefoglaló munkára vállalkozik, valóban nagyot és nehezet merészel. Már csak ez okból is érdeklődéssel kell fogadnunk Császár dolgozatát; hisz történelmünk egyik legfényesebb korszakának, a Mátyás korabeli magyarságnak a müveltségét rajzolja meg előttünk, még pedig a leghitelesebb szemtanu, Bonfini ismeretes nagy munkája alapján. De a dolgozat önönmagáért is megérdemli a figyelmet. A szerző bevezetésül adja Bonfini életét és méltatja tudományos működését. Már ez a rész is alapos forrástanulmányról tesz tanuságot, ugy hogy az idevonatkozó egész irodalmi anyag elénk tárul s aki Bonfini életét bővebben tanulmányozni nem akarja, ez a rövid és velős életrajz reá nézve a többi egyéb (elsősorban idegen) életrajzokat fölöslegesé teszi. E bevezetés után következik a munka tulajdonképeni tárgyának, hazánk Mátyás korabeli müvelődésének a rajza. Ára 5 korona. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

A nem kishivatalnoknak *Helyben.* Ön azt irja hozzánk intézett levelében, hogy biztos tudomása van arról, miszerint a lapunk munkatársa cimére küldött *névtelen* levelet *Kenessey* László törvényszéki aljegyző irta, mint a hogy tőle eredőnek véli azt a hiresztelést is, mely szerint a papája pusztájáról városunkba érkező két béres fogja eldöngetni munkatársunkat. Ez olyan pletyka, a mely akkor érne valamit, ha férfias kijelentésen alapulna vagy ha már meg is történt volna. Egyébként a ki *névtelen* levélben terrorizál és fenyeget, az bizonyos, hogy sok mindenre kész. Ámde nem szabad olyan hamar megretirálni, mert elkezdeni valamit s aztán abbahagyni, ez gyávaság volna. A ki a nyilvánosság előtt szerepel, az bizony nem egyszer van kitéve gyanusitásnak, támadásnak, főleg ha más fegyverrel nem képesek ellene küzdeni.

Kitünő minőségü öreg hegyi új bor literje 28 kr. Kapható Galambos Istvánnál, Kórház-u. 6. sz.

TŐGL és SZLANYINKA
férfi-szabók
Sz.-Fejérvár, Szt.-Imre-utca 1. sz.
Van szerencsénk a m. t. közönséget értesiteni, hogy megérkeztek az öszi és téli idényre való legújabb divatu szövetek, melyből mindenkor dús raktárt tartunk.
Jutányos ár és pontos kiszolgálás!

Nyilttér.*)

A t. c. közönség szives tudomására hozom, hogy a

Triesti Linoleum-gyár képviselétét

megkaptam és ennek gyártmányainak

egyedüli elárusitója vagyok.

A valódi Linoleum, mely kitünő padlóburkolat, össze nem tévesztheto az imitel Parquetvászonnal, melyet sok helyütt hibásan Linoleumnak nevezik és kevés tartóssággal bir.

Az igazi Linoleum tartós és jó. A gyár teljes mintagyüjteménye nálam van, ugyszintén nagy raktárt tartok a gyártmányokból.

Egyszersmind nagy szőnyegraktáromat ajánlva, kérem a t. közönség szives látogatását.

Kitünő tisztelettel

Keresztes Zsigmond.

Városház-tér, saját ház.

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Szőlőoltványok

szokvány-minőségben és
surópai nemes gyökeres és sima vesszők mélyen leszállitott árakon! Oltványok tzre 90—100 frt. Mindenik a legkiválóbb bor- és csemegefajokból, fajtisztán, teljes jótállással. Ha a szállitmány a megrendelésnek meg nem felelne, úgy az oda- és vissza-szállitási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett összeget hiány nélkül azonnal visszafizetem. Igy mindenki ebbeli szükségletét az én költségemen házhoz szállitva tekintheti meg.

ÉLŐKERÍTÉS.

Gleditschia-csemetók és magvak.

Óriás tövisü, igen gyorsan fejlődő sövénynövények. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerités nevelhető pár év alatt, rendkivüli csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át, úgy hogy a bekerített részek teljesen kulcsosai zárhatók. Minden rendőlőhöz rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasitás mellékeltetik. Bővebb tájékozás végett szines fénynyomatu diszes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendelési kötelezettség nélkül. Az árjegyzésen kivül egy oly könyvet kap ezzel, ki elmélyi egy levelezőlapon tudatja, mely nincsen az a ház vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne fordithatnák, városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Igy mér azoknak is érdekében áll, kik rendeinl semmit sem akarnak, mert bennszámos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.

Diócsemeték. Kétéves, óriási jövedelmet biztositó voltánál fogva, ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkivülleterjedt.

Cim: **„Érmelléki Első Szőlőoltvány-Telep“ Nagy-Kágya. u. p. Székelyhid.**

SZALAY GYULA

* * * műorgona épitő intézete * * *

ALAPITTATOTT 1879. | **SZÉKESFEHÉRVÁROTT,** * * **LÖVÖLDE-UTCA.** * * | ALAPITTATOTT 1879.

Elfogad megrendelést a legújabb rendszerű templom- és hangverseny-orgonák elkészitésére hat évi jótálás mellett. Raktáron tart kisebb és közép nagyságu új és átalakitott templomorgonákat. Zongorák, pianinok és harmoniumokat. Orgonák évi kezelését és gondozását mersékelt áron eszközli az ország bármely részében.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

Másolat.

Jegyzőkönyv, mely felvétetett Gyulafalván, 1898. év Október 12-én az orgona átvétele ügyében.

Alulirottak megjelenvén, hogy Ő Nmsága Császka György kalocsai érsek úr által épittetett templomunkba felállitott új orgonát megvizsgáljuk, ott a következőket tapasztaltuk:

Az 7. a. mellékelt tervezetnek az orgona úgy külsőleg, mint belső szervezetében teljesen megfelel, a mit tiszta lelkiismerettel nevünk aláirásával bizonyitunk.

Miután Ő Nmsága Kegyelmes Urunknak az orgona épitetésért leghálásabb köszönetünket nyilvánitjuk a község nevében, elismerjük, hogy az orgona kedves benyomást tesz impozáns alakja s román stylu külseje által a szemlélőre és kellemes, átható, tömör, tiszta hangjával uralja gyönyörü templomunk minden legkisebb részét; ezért az épitő Szalay Gyula urnak hálával adózunk e helyen.

K. m. f. (P. H.)

Weisz Mihály s. k., lelkész.
Kucsera Gyula s. k., tanitó.
Katona József s. k., tanitó.
Székely Sándor s. k., közs. jegyző.
Lábodi András s. k., biró.
Rohacsek Antal s. k., II. biró.
Szekeres András s. k.
Soós Mihály s. k.

HIRDETÉSEK

a „FEJÉRMEGYEI NAPLÓ“ részére

jutányos áron felvétetnek

a kiadóhivatalban, Szent István-tér I. sz.

Első székesfehérvári aranyozó- és templomdiszitő műterem

és saját készitményü

TÜKÖR-, KÉP- ÉS KÉPKERET-RAKTÁR.

Alapittatott 1865-ben.

Jelenlegi tulajdonos: **Ilj. Schaumann József,** aranyozó- és templomdiszitő,

ki bármiféle új és régi aranyozást, templomdiszitést és minden e szakmába vágó munkát és szent szobrokat tartós és jó kivitelben, jótállás mellett készit.

Raktár és iroda:

SZENT IMRE-UTCA, (Barátok épülete,) **SZÉKESFEJÉRVÁR,** **ISKOLA-UTCA, (6. szám.)**

Nyomatott Számmer Kálmánnál, Székesfejérvárott.